

Akik előttünk jártak

Győrffy József (1863–1935)

A 70 évvel ezelőtt Budapesten elhalálozott Győrffy József, 1863. március 30-án született Torockón.

Elemi iskolai tanulmányait – lelkesz apja szolgálati helyén – Siménfalván, középiskolai tanulmányait Torockón, Tordán és Kolozsvárt végezte.

Diákéveiben verseivel elnyerte a dr. Kemény György-féle „arany”, több alkalommal pedig a „Bulyowszky Lilla-féle pályadíjat”. Egy rajzát közölte a budapesti „Vasárnapi szünórak” c. folyóirat.

1882-ben a kolozsvári Egyetem hallgatójaként bölcséletet, majd 1886-tól Pozsonyban jogot hallgatott.

Hivatásos újságírói pályafutását 1890-ben az „Egyetértés” című lapnál kezdte, de már 1878/79-ben munkatársa volt a kolozsvári „Magyar Polgár”-nak. 1886-ban a „Pozsonyvidéki Lapok”-nak, 1887-től a „Pozsonyvidéki Közlöny”-nek dolgozott, de küldött tudósításokat az „Egyetértés” és a „Pesti Napló” című újságoknak is. Szinnyei József szerint (Magyar írók élete és munkái 1890–1914) – az említettekén túl – az idők folyamán még 22 lap közölte írásait.

Mint költő három önálló kötetet jelent meg a nagyközönség előtt. „Költemények” című kötete, amely 1878–1881-ig írt verseit tartalmazta, először Kolozsvárt jelent meg 1881-ben és háromszor került újbóli kiadásra. Az itt közzétett verseket a kritika „figyelemreméltó irodalmi termék”-ként említette. A kötetben 100 darab vers került a költészetet kedvelő olvasók elé. Ebben 85 lírai, 1 allegóriai, 1 csillegrege, 1 glossza, 1 hősköltemény, 1 költői elbeszélés, 1 torockói életkép és 9 torockói népballada került kiadásra.

Második kötete „Újabb költemények” címen, Tordán került kiadásra 1884-ben. E kötet az 1882 és 1884 között írt verseit tartalmazta. Közöttük található egy, az író kortársnak, az unitárius Sebesi Samunak címzett vers és egy Kriza János püspökről szóló alkalmi óda.

Harmadik kötete szintén „Újabb költemények” címen jelent meg (1887) Pozsonyban.

Jelentős, nagyobb elbeszélő költeménye a „Turuljárás”, mely a hun mondakört ölelte föl. A könyvkiadó Heckenest Cég utódjának, Drodtleff Rezsőnek bírálata szerint Győrffy verseiből „egyszerűség és közvetlenség, balladáiból az erő és a formaérzés sugárzik.”

Győrffy ma is figyelemreméltó munkája a budapesti Franklin Társulat kiadásában megjelent „Politikai szatírak” címet viselő munkája, mely a szabadságharc leverését követő magyarellenes Habsburg politika túlkapásait egyeztetett megvi-

lágítani. E munka előszavában Bartók Lajos a Kisfaludy Társaság tagja, költő és szerkesztő leszögezte, hogy „akkor, amikor a szabadelvűség jelszava alá bújik a nemzetietlen szolgálalkúság, – akkor, amikor a nemzeti szellem kormányképtelenné válik, – amikor hazugságok uralják a magyar államiság elméletét, amikor a politikai ámtás mindent lerombol, akkor – mondja Bartók – nem az az eszményi Krisztus, aki tehetetlenül sóhajtja ki lelkét hóhérainak keze alatt, hanem az, aki korbácsot ragad és kiveri a farizeusokat a templomból”.

Győrffy „Politikai szatírái” – Bartók szerint – ezt a Krisztust képviselik!

Győrffy „Politikai szatírái”-nak megvolt az aktuális politikai háttere. Csak néhányat említve: a Zágrábban székelő Jellasics ezred kapitánya, a magyar királyt magyarul éltető polgárságot agyonlövással fenyegette meg. A leégett budapesti német színház felépítését – a nemzeti érdekek ütközése miatt, mert a magyarság nem volt hajlandó támogatni, ezért néhány új keletű magyar főúr a császártól kérte a német nyelv érdekeinek a magyar fővárosban történő védelmezését. Kossuth neve napján – monoki szülőházára – osztrák zászlót tűztek ki. A kormány az ellenzékét fizikai erőszakkal kívánta megsemmisíteni stb, stb...

A „Politikai szatírak”-kal Győrffy a korabeli politikai visszasságokra hívta föl a figyelmet és azok fölszámolását kívánta elérni. A szándékot Bartók Lajos „népszolgálatnak” tekintette és bízott benne, hogy a hasonlóan gondolkozó emberek vele ösztönzést nyernek a politikai visszasságok megszüntetésére.

Győrffy „A szibériai ólombányákból” című munkája egy örökös kényszermunkára ítélt orosz tanár életét mutatta be. E munka megjelent a budapesti kiadás évében (1892) Berlinben is.

Szinnyei közlése alapján tudott, hogy Győrffyt egy jogtalanul leközölt miniszterelnöki távirat miatt három napi fogsággal és pénzbüntetéssel sújtották. A 717/1891 számú börtönből „elbocsátó levél” alapján tudott, hogy Győrffy 165 cm magas, sűrű szemű, barna hajú, bajuszos, vagyontalan hírlapíró volt.

Unitárius Egyházához való viszonya ismeretlen.

Halálát az Unitárius Értesítő c. egyházi lap röviden így jelentette be: „Győrffy József hírlapíró, a régi Magyarország egyik jó nevű publicistája f. évi (1935) augusztus 9-én Budapesten elhunyt.”

Kelemen Miklós